

Ingen påskedag uden en langfredag

Man kan ikke vælge mellem påskesøndag og langfredag. Begge hører de med i kristenlivet. En betragtning til fastetiden af den belgiske primas

Af kardinal Godfried Danneels ¹

Brødre og søstre.

Evangelium betyder "Den gode nyhed" og påsken er glædens fest. Vi er kaldet til et liv i glæde, og det, at vi er frelst, skulle gøre os lykkelige. Den kristne er barn af påsken. Men der er ikke nogen påskesøndag uden en langfredag, ingen opstandne Herre uden den korsfæstede Jesus, så påskeglæden er ikke en letkøbt glæde.

Mange af os har bevaret mindet om en streng kristendom, om et system med utallige påbud og forbud. Og faktisk er der tidligere hist og her af og til forekommet overdreven brug af bod, selvfor nægtelse og disciplinære tiltag. Der fandtes en gang kristne, som var tilhængere af "den smertefulde tilbedelse". Heraf benævnelsen "dolorist", som blev brugt om mennesker med sådanne tilbøjeligheder. Nogen blandt dem nåede endog så vidt som til at tillægge langfredag en større betydning end påskedag.

Men vinden er vendt. Andet Vatikankoncil har ligesom den bibelske og liturgiske fornyelse igen bragt den opstandne Herre og påskeglæden i centrum. Der er blot den hage ved det, at det kunne se ud, som om vi derved i dag mere eller mindre har tabt langfredagen af syne. Man kunne spørge, om ikke vi er endt med at have en slags "euforisk" kristendom, en kristendom i hvilken kors, lidelse, offer og afkald praktisk talt ikke findes. Hvis det er sandt, er vor tro at ligne med en slentretur gennem en mark, der kun er fuld af forårets brogede blomster.

Man må spørge sig selv, om der i vor kristendom stadig er plads til den døde og opstandne Herre Jesus? Er den glæde, som præger os, den samme som hans? Hvilken mening er der i en påskeglæde, som ikke vil vide af Golgatas lidelser? Kristne vil i så fald uden videre være vendt tilbage til he-

¹ Kardinal Godfried Danneels er ærkebiskop af Malines-Bruxelles; han udgiver med regelmæssige mellemrum hyrdebrev i en serie med titlen "Paroles de vie", fra hvilken denne artikel med kardinalens tilladelse er hentet. Artiklen er oversat fra fransk af Hans Thulstrup. Red.

denskab, krucifikset er erstattet af et maleri af Botticelli, og påsken er nærmest at ligne ved "Sacre du Printemps" af Igor Stravinsky. Påskeæg og kyllinger medregnet!

Skal vi afskaffe korset?

Nej! Vi kan ikke leve uden korset. Det drejer sig ikke om at gøre sig til talsmand for en tilbagevendende til en kirke, der er klædt i sort. Det drejer sig simpelthen om, at vi vedkender os vore sande rødder. Jovist, en lignende overvejelse er på sin plads, når det gælder mødet med de ideer, som præger det moderne liv. Og måske vil så nogle læsere stoppe her. For vi søger jo i dag i virkeligheden begærligt efter lykken, og vor smertetærskel er ekstremt lav. Og dog...

Menneskeheden venter på at høre "gode ord" fra Gud om lidelse, offer og kors. For lidelsen er alle menneskers lod, og bag hver eneste dør gemmer der sig mange sorger. De ord, vi venter på, kan ikke være, at vi skal fjerne lidelsen fra vor vej, at vi skal neutralisere den, glemme den eller lade, som om den ikke eksisterer. Guds "gode ord" opfordrer os til at tage lidelsen alvorligt og gå lige igennem den. For det er netop, hvad Jesus gør i påskemysteriet; han går lige igennem lidelsen, han tager den på sig, giver den en mening. Og derved sejrer han.

Angsten for lidelsen manifesterer sig i dag på så mange måder. Reklamerne for drømmeferien, for en sikker fremtid, for smertestillende piller eller for forfriskende drikke fylder på den mest pågående måde alle plakatsøjlerne i vore gader, ligesom alle vore tidsskrifter er overfyldte med dem. Naturligvis er det helt i orden at stræbe efter lykke; det er ikke dét, der er spørgsmålet. Spørgsmålet er derimod, hvor vi skal søge vi lykken, og hvilken pris vi skal betale for den.

At vi ikke véd, hvad vi skal stille op med offer, lidelse og kors, kan man yderligere overbevise sig om ved at se på en række andre områder. For eksempel når det drejer sig om, hvorledes vi overbeskytter vore børn. Eller den allergi, vi har overfor alle former for forbud, som prøver at lægge blot det mindste bånd på vor frihed. Vi afviser al autoritet. Ingen skal komme og sige til os: "Dét kan du ikke!" I hvert fald ikke Kirken, som er forpligtet til at være en "god mor". Det er efterhånden sjældent, at man hører noget om de ti bud, Gud har givet os. Naturligvis er disse bud ikke det endelige mål; Jesus går langt videre i Saligprisningerne og i Bjergprædikenen. Det er imidlertid meget lærerigt fra tid til anden at vende tilbage til Sinajbjerget. Mange, som er langt fra at have orden i deres betalinger eller deres regnskab, taler i ét væk om evangelisk fattigdom. Og er der et område, hvor kristne i udtalt grad ikke vil tolerere endnu et "adgang-forbudt-skilt", så er det i hvert fald på det seksuelle område. Som om der dér virkelig ikke var plads til frigjorthed.

Den manglende tale om offer er i særlig grad slående, når det drejer sig om Eukaristien. Hvad er der blevet af idéen om offer? Men hvis den er forsvundet, er det klart, at det kan opfattes, som om der ikke er ret meget forskel på en eukaristisk fejring og en ordets gudstjeneste med kommunion. Det skal vi vende tilbage til lidt senere.

Ikke engang Maria og Josef forstod

Nu behøver vi imidlertid ikke at tro, at vi er i den grad ejendommelige væsner, fordi vi har så lidt forståelse for lidelse og kors. I virkeligheden har mennesker aldrig vidst, hvorledes de skulle forholde sig til lidelsen. I øvrigt er det fra vor natur og vor organismes side en sund reaktion at bekæmpe lidelsen.

Vi har heller aldrig kunne forene lidelsen med Gud. "*Hvis der findes en kærlig Gud, så må også Gud selv afsky, at menneskene, som han elsker, lider*". Og det må først og fremmest gælde, når det drejer sig om hans egen søn.

Og dog ... Da denne søn kom ind i verden, var scenariet et helt andet. Som en anden vandringsmand og vagabond kom han til verden i en stald. Straks ville man ham til livs, og han måtte flygte. Fra de første måneder af hans liv og netop på grund af ham bliver der rundt omkring ham et sandt blodbad. *"Herodes ... lod alle drenge på to år og derunder myrde..."* (Matt 2,16). Og da Maria og Josef bærer ham til templet for første gang, hører hans mor af Simeons mund disse smertelige ord: *"Også din egen sjæl skal et sværd gennemtrænge..."* (Luk 2,35). Da Jesus er tolv år gammel, bliver den spændte atmosfære endnu mere håndgribelig, idet han giver sine forældre anledning til sorg; tilmed synes dette at være i overensstemmelse med hans sendelse: *"Vidste I ikke, at jeg bør være hos min fader?"* (Luk 2,49). Maria og Josef anede ikke, hvorledes de skulle forholde sig hertil: *"Men de forstod ikke, hvad han sagde til dem"* (Luk 2,50).

Disciplene forstod endnu mindre, og de blev forargede

For disciplene var det hele endnu mere uforståeligt. De ventede Israels frelser, én, som kunne befri dem for det romerske åg, en ny Moses for folket, en ny David, som ville herske til tidernes ende. Denne forventning kan umuligt forenes med den lidende Messias.

Hver gang Jesus bekendtgør sin lidelse, er reaktionen fra disciplene den samme: *"Men de forstod ikke, hvad han sagde; det var skjult for dem, så de ikke kunne fatte det, og de var bange for at spørge ham om dette ord"* (Luk 9,45). Det er som et lejligheds-refræn. Heller ikke disciplene forstår lidelsen.

Men tingene udvikler sig endnu mere, for ikke alene forstår de ikke; de hidser sig op. Disciplene lader sig ikke nøje med at tie, fordi de ikke forstår; de taler og protesterer. Peter mest af dem alle: *"Så begyndte han at lære dem, at Menneskesønnen skulle lide meget og forkastes af de ældste og ypperstepræsterne og de skriftkloge og slås ihjel og opstå tre dage efter. Og dette sagde han ligeud. Da tog Peter ham til side og begyndte at irettesætte ham. Men Jesus vendte sig om, så på sine disciple, irettesatte Peter og sagde: "Vig bag mig, Satan! For du vil ikke, hvad Gud vil, men hvad mennesker vil"* (Mark 8,31-33).

Denne passage er i særlig grad lærerig for os. Det, som Jesus så kraftigt fordømmer hos Peter, det er ikke, at han ikke forstår noget, men at denne mangel på forståelse får ham til at gøre oprør; han vil med andre ord ikke forstå. Og det er meget mere alvorligt. For Jesus er det en grænse, der ikke kan overskrides. Ingen andre steder i øvrigt henvender han sig til sine disciple med så bebrejdende ord; Peter er en satan, som gør oprør mod Gud selv. Én ting er, at vi ikke forstår lidelsen; men at foregive, at den ikke kan eller ikke bør eksistere, det er dæmoniske tanker.

Således hverken forstår eller accepterer Jesu disciple altså lidelsen. For os er det måske endnu vanskeligere. Når alt kommer til alt, så var disciplene fattige fiskere med meget begrænsede ambitioner om lykke; de havde lært at leve med ikke så lidt elendighed. Vores appetit på lykke er anderledes mere umættelig end deres! Vor hud er tyndere, vore smagsløg anderledes fintfølede. Alt dette gør os meget mere følsomme overfor smerten, ligesom billederne på verdens elendighed oprører os endnu hurtigere; de bliver uudholdelige for os.

Når Jesus taler til os om lidelse, så protesterer vi også endnu mere energisk end Peter, men Jesu svar er det samme.

Tabor og Golgata, rendegarn og islæt i samme vævede stof

Jesu ord og handlinger ligger alle som i halvmørke for os; i hele hans jordiske tilværelse er glæde og smerte, herlighed og kors som rendegarn og islæt i samme stykke stof; eller måske snarere som et "patchwork" med kontrasterende farver. Utallige gange har han udtalt opmuntrende eller trøsten-

de ord; utallige gange bekæmper han sygdom og død. Han overgiver det døde og genopvækkede barn til dets mor. Han taler om det evige liv. Men gennem alt dette løber også helt andre tråde. Uden mindste forbehold forudsiger han sin lidelse og sin død, og han går så vidt som til at sige, at det må være sådan, og undertiden tilmed, at han længes efter denne time.

Hele Jesu jordiske tilværelse synes at foregribe påskedagene med hans død og hans opstandelse; ja, helt konkret udgør den en enhed af langfredag og påskesøndag. Det klareste udtryk herfor er forklarelsen på bjerget. Det er en begivenhed, som står i et strålende skær; alt er lys, Jesu ansigt stråler som solen, hans klæder er hvide som sne. Og straks efter – hos Markus og Mattæus – taler Jesus om sin lidelse. Han afkøler disciplenes begejstring: *"Mens han gik ned fra bjerget, forbød han dem at fortælle nogen, hvad de have set, før Menneskesønnen var opstået fra de døde"* (Mark 9,9). Markus, Mattæus og Lukas kæder i øvrigt begivenheden sammen med den anden bebudelse af Jesu lidelse.²

Peter, Jakob og Johannes må også gennemgå den prøvelse, det er efter varmen at blive udsat for kulden. Aldrig har de været så lykkelige: *"Rabbi, det er godt, at vi er her. Lad os bygge tre hytter..."* (Mark 9,5). De synes at være havnet i en uvirkelig verden: *"Han (Peter) vidste nemlig ikke, hvad han skulle sige, for de var helt forfærdede"* (Mark 9,6). Og straks efter - under nedstigningen fra bjerget, og mens solen forsvinder fuldstændigt bag skyerne - er de totalt fyldt til bristepunktet med spørgsmål; Jesus skal snart gennemgå mange lidelser.

Døden er en del af livet

For disciplene og for os er det en vanskelig sag at forene Jesu lidelse og død med hans opstandelse. Så hurtigt som muligt lister vi uden om korset; det forekommer os at være et rigtigt dårligt øjeblik, som vi må se at glemme så hurtigt som muligt. Men det går ikke! Døden er ikke blot en dårlig drøm.

Jesus er opstanden; og det er klart, at det må betyde, at han lever, at han ikke længere er død. Men han bærer lidelsen og døden i sig. Den opstandne har ikke mistet sporene af sine sår; de er herliggjorte, ikke forsvundne. Trods døden forbliver den opstandne den samme; døden er et overstået kapitel, men den eksisterer stadig.

Det samme kan siges om vor egen død og opstandelse. Vejen går gennem døden. Vi kommer ikke uden om den. Vi undslipper den ikke; vi bærer sporene af den hele vejen til himlen. Og heller ikke vore sår forsvinder.

Skal vi så i vore kirker genindføre de sorte draperier ved begravelserne? Nej, for det sorte vil ikke kunne fortælle os, at døden kun er noget forbigående; det vil forhindre os i at se de lyse farver bagved. Men på den anden side bliver døden jo ved med at være en alvorlig ting. Hvis vi – i løbet af de seneste tyve års tid – har lært at tænke lidt mere over livet hinsides døden, så burde den omstændighed, at vi tilsyneladende tager let og ubekymret på tingene og undervurderer lidelsen, ikke være dækkende for vor tro på opstandelsen. I øvrigt er det ved at erfare døden, at vi med glans vinder troen på opstandelsen. Vi kan sagtens tro, at Jesus har overvundet døden, men står vi ved en afdøds

² Mark 9, 30-32: De brød op og drog igennem Galilæa, og Jesus ville ikke have, at nogen skulle vide det, for han underviste sine disciple og sagde til dem: "Menneskesønnen overgives i menneskers hænder, og de skal slå ham ihjel, og når han er slået ihjel, skal han opstå tre dage efter." Men de forstod ikke, hvad han sagde, og de var bange for at spørge ham. – Matt 17, 22-23: Mens de færdedes i Galilæa, sagde Jesus til dem: "Menneskesønnen skal overgives i menneskers hænder, og de skal slå ham ihjel, og han skal opstå på den tredje dag." Og de blev meget bedrøvede. – Luk 9,43b-45: Mens alle undrede sig over alt det, han gjorde, sagde han til sine disciple: "Læg jer disse ord på sinde: Menneskesønnen skal overgives i menneskers hænder." Men de forstod ikke, hvad han sagde; det var skjult for dem, så de ikke kunne fatte det, og de var bange for at spørge ham om dette ord.

båre, så siger vor fornuft os det stik modsatte Den, som tror på det evige liv, må hele livet igennem forsvare sig mod dét, han ser med sine egne øjne.

Billedet af den korsfæstede

Korset er kernen i vor tro. Det giver vi udtryk for med læberne. Bekender vi det også med hjertet? Og i vort daglige liv?

Blot nogle spørgsmål til den måde, vi handler på – som en kort samvittighedsransagelse! Prædikes der stadig ofte om korset? Bliver der ofte skrevet om korset? Hvilke publikationer kender I, som behandler dette emne? Har I et krucifiks på væggen derhjemme? Ser I på det fra tid til anden? Hvor mange nygifte beder om og får et smukt krucifiks til deres dagligstue? Ser man stadig mange småpiger med et kors om halsen ved deres firmelse? Eller er det uden videre blevet erstattet af pigernes stjernetegn? Bliver korset kun brugt som vedhæng i popsangerinders øreclips eller i guitarmestres og slagsbrødres halskæder?

Læg i øvrigt mærke til, at vore krucifikser ofte er stiliserede og forskønnede. Rigtignok eksisterer der fra gammel tid krucifikser med den triumferende Kristus, fra hvilke opstandelsen så at sige stråler os i møde; ligesom der er krucifikser, hvor Jesus forekommer endnu mindre end en regnorm, der er trampet under fode. For begge disses vedkommende kan der tales både for og imod. Det vil aldrig lykkes os på én gang samtidigt at give udtryk for langfredag og påskesøndag. Men – i et forsøg på at virke æstetisk forskønnende – har ikke så få af vore krucifikser stræbt efter at gøre skandalen med Jesu lidelses acceptabel. Mange af vore fremstillinger af Kristus på korset viser blændende atleter eller sovende, svagt smilende idealiserede skikkelser; og så er de nyvaskede og iførte så rene lændeklæder, at man skulle tro, de – totalt helbredte – lige var kommet ud af det moderne hospital.

Kristi billede i vore hjerter

Sandt at sige så er den måde, hvorpå vi fremstiller den korsfæstede nu heller ikke så vigtig igen. Meget vigtigere er det indre billede af ham, vi bærer i vore hjerter. Men findes der et sådant indre billede?

Sker det ofte, at vi tænker på Jesus på korset? Hvert år på langfredag bliver jeg overrasket over så få, der mediterer over denne ubegribelige begivenhed: Guds søn, der for menneskehånd dør på et kors. Livet fortsætter uforstyrret videre. Der er travlhed i forretningsgaderne. Det er lige før man tager af sted på ferie – med mindre man da ikke allerede er taget af sted – og der slæbes bagage. Motorvejene er overfyldte. Strandene bugner af forårsgæster, der er på udkig efter de første solstråler. Og imens bliver jorden ved med at dreje rundt, og historien går roligt sin gang. *"Som det var i Noas dage ... åd og drak de, giftede sig og bortgiftede..."* (sml. Matt 24,37). *"Våg"*, sagde Jesus. Men hvem våger på dette tidspunkt eller lader sig løbe over ende af verdens skæbne, døden og livet? Ikke mange, bortset fra en lille håndfuld troende som i tre timer følger Jesus på korsvejen.

"Retfærdige går til grunde, men ingen ænser det" (Es 57,1).

Billederne for vort indre øje giver os bestemt problemer. Alle de scener med lidelse, vold og uretfærdighed som hver dag passerer forbi vort indre øje, vækker vor indignation. Vi er chokerede, undertiden endog dybt bekymrede. Hvorfor er vi så lidt bevidste om den uretfærdighed, der blev Gud til del, da hans søn blev naglet til korset? Er vore tårer ikke i udtalt grad selektive?

Hvad angår Paulus, så bevarede han til stadighed den korsfæstede Jesus i tankerne. *"Men gid det aldrig må ske for mig, at jeg er stolt af andet end af vor Herre Jesu Kristi kors; ved ham er verden blevet korsfæstet for mig, og jeg for verden ... Herefter må ingen volde mig besvær; for jeg bærer*

Jesu sårmærker på min krop" (Gal 6,14-17). "Men vi prædiker Kristus som korsfæstet, en forargelse for jøder og en dårskab for hedninger, men for dem, der er kaldet, jøder såvel som grækere, prædiker vi Kristus som Guds kraft og Guds visdom" (1 Kor 1,23-24). "... for jeg havde besluttet, at jeg hos jer ikke ville vide af andet end Jesus Kristus, og dét som korsfæstet" (1 Kor 2,2).

Korsets dårskab, en anderledes måde at tænke på

Indtager korset den centrale plads i vor tro og i vort liv? Det drejer sig ikke kun om at vide, om vi hænger billedet af den korsfæstede op på vore vægge, eller om vi bærer det i vore hjerter. Det virkelige spørgsmål er, om vi accepterer at integrere korset i vort liv? Men hvad vil dette egentlig sige?

For at vide dét, vender vi os igen til Paulus, til begyndelsen af hans Første Brev til Korintherne. Korinth var frem for nogen anden by i antikken præget af den græsk-romerske kultur, og i dette miljø, der hungrede efter visdom, stilles Paulus overfor et alvorligt problem, for hvilke akkreditiver skal han præsentere, for at de vil tage imod hans budskab? Kan han i diskussionerne påberåbe sig en filosofi, menneskelig visdom, eller kunstneriske evner? Eller kan han snarere støtte sig til sin veltalenhed eller til en eller anden mystisk helbreds- og lykkedoktrin, sådan som det var filosofernes og de vise grækeres sædvanlige bagage på deres udlandsfærd?

Paulus prædiker korset. Hans autoritet hviler ikke på menneskelig klogskab eller visdom; den er rodfæstet i troen på den korsfæstede Herre, som er Guds kraft og visdom.

"For vel er ordet om korset en dårskab for dem, der fortæbes, men for os, der frelses, er det Guds kraft – der står jo skrevet: De vises visdom vil jeg ødelægge, de kloges klogskab vil jeg tilintetgøre. Hvor er de vise henne, hvor er de skriftkloge, hvor er denne verdens kloge hoveder? Har Gud ikke gjort verdens visdom til dårskab?" (1 Kor 1,18-20).

Vore dages visdom og dårskab

Hvad mener vi med dét? Er det fra videnskaben, teknikken, forskningen i naturens og menneskets natur eller fra fremskridtene indenfor medicin og kommunikation, at al ondskaben stammer? Det siger Paulus ikke. Det, han siger, er, at i sidste ende findes menneskets lykke ikke dér; at det ikke er dér, man skal søge løsningen på menneskelivets dybeste mysterier. Beherskelsen af alle ting fører ikke til noget, hvis den ikke er båret af en fundamental åbenhed overfor en visdom, som har sit udspring et helt andet sted. Hvad skal det gavne os at beherske alle ting, hvis vi samtidigt mister vort barnetilhørsforhold til Gud? Men nu har den guddommelige frelsesplan i historiens løb ikke lige netop præsenteret sig som en "fornuftens triumf", men som dårskaben ved Guds søns kors.

Dette viser, at der er behov for en sand revolution i vor måde at tænke på, og for, at vi fremover tilegner os troen på korsets mystiske rigdom.

"Hvis sædekornet ikke dør..."

Tager man korset alvorligt, indebærer det reelle og rent praktiske forholdsregler. Tror vi således på de "svage kræfter", ved hjælp af hvilke Gud ofte handler mest effektivt? Kirken i Centraleuropa og i Østeuropa har i de seneste 40 år eller mere ikke haft ret mange "kræfter" at disponere med: ingen teologiske fakulteter, ingen præsteseminarer, ingen bøger, ingen katekese, ingen bevægelser eller institutioner, næsten ingen præster eller engagerede lægfolk. Det, som har holdt Kirken dér i live, er alene en stærk tro; en tro, "der kar kostet blod". Heller ikke for os (her i Belgien) er der nogen anden vej. Det er hverken magt, prestige eller "public relations", hverken økonomiske eller personalemæssige ressourcer, der kan redde Kirken; kun den radikale omvendelse til en mere levende tro på den korsfæstede.

De første kristne i Korinth var nedslåede over den kendsgerning, at den oplyste klasse i Grækenland stod så meget stærkere end deres fattige menighed. *"I var ikke mange vise i verdslig forstand, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme"*, skrev Paulus til dem (1 Kor 1,26). Vores problem er af samme karakter, men det bærer et andet navn, nemlig "defaitisme". *"Kirken gør ingen fremskridt, statistikkerne bliver ved med at være alarmerende, hyppigheden af søndagsgudstjenester og af kald falder! Har vi stadig noget at tilføre verden? Vort sprog er anakronistisk. Vi er ikke i stand til at finde frem til effektive strategier; vi halter altid bagefter! Hvornår når vi frem til at bestemme os for en virkelig rationalisering og en effektiv styring"? Men – som Paulus ville sige: - "Hvor er så korsets dårskab i alt dette?"*

Nogen vil ganske vist indvende: *"Netop dét ville dog være den skrøbeligste ide at holde sig til, hvis man på basis af en fallit ville skabe en succes!"* Og dog er det min overbevisning, at netop i vor tid bør vi à propos "korsets dårskab" igen opmærksomt læse de to første kapitler af Pauli Første Brev til Korintherne: *"For Guds dårskab er visere end mennesker, og Guds svaghed er stærkere end mennesker" (1 Kor 1,25).*

Hvis vi ikke gør denne korsets visdom til vor egen, så står rigtig mange andre, lettilgængelige visdomstanker klar i kulissen; det gælder eksempelvis hele det gnostiske tankegods, New Age, okkultismen og hele den alternative kavalkade af opskrifter på lykke.

Døbt ved døden

Alle sakramenter har deres udspring i korset, som er kilden til deres rigdom. Det er dét, som Van der Weydens trefløjede altertavle, der kan ses på Musée Royal i Antwerpen, så strålende viser: rundt omkring en overdimensioneret fremstilling af den korsfæstede Kristus findes fremstillinger af alle sakramenterne. To af disse demonstrerer åbenlyst – og helt ud i de stærkt følelsesbetonede detaljer - en forbindelse til korset.

For dåbens vedkommende er forbindelsen helt tydelig, hvis vi følger Pauli ræsonnement i Romerbrevets kapitel 6, hvor dåben bringer os helt indtil kernen i Kristi død. *"Eller véd I ikke, at alle vi, som er blevet døbt til Kristus Jesus, er døbt til hans død? Vi blev altså begravet sammen med ham ved dåben til døden, for at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv. For er vi vokset sammen med ham ved en død, der ligner hans, skal vi også være det ved en opstandelse, der ligner hans. Vi ved, at vort gamle menneske er blevet korsfæstet sammen med ham..." (Rom 6,3-6).*

Det er stærke udtryk, Paulus benytter sig af: korsfæstet, døde, begravet sammen med ham. Den, som er døbt, dør i virkeligheden sammen med Kristus. Dåben kaldes endog: "en død, der ligner hans", "et billede på hans død". Findes der i virkeligheden noget mere klart symbol på døden end den døbttes neddykning under vand?

Men der er mere endnu: *"Vi blev altså begravet sammen med ham ... for at også vi, sådan som Kristus blev oprejst fra de døde ved Faderens herlighed, skal leve et nyt liv"*. Ja sandelig, dette nye liv, det er opstandelsens liv hinsides døden. Men det findes allerede, her på jorden. Det er en slags "moralisk opstandelse". Hvordan skal man forestille sig dét?

Dét at leve som et nyt menneske vil sige at leve, som Kristus selv levede på jorden. Og det var et liv i overgivelse af sig selv til Faderen og til menneskene: et liv, der foregriber korset. Men korset er ensbetydende med lydighed, underkastelse og total rodfæstethed i Faderens vilje. Hele Jesu eksistens har bestået i udfoldelsen af en kærlighed, der var rede til offer, til en trinvis vandring opad mod korset, stedet for den fuldkomne lydighed. Sådan er også det kristne liv. Kernen i det er et lydigt hjerte, der er rede til offer. Det kristne liv rummer det daglige arbejde, besværlighederne og bekymringerne samt den tålmodige accept af tilværelsens byrde.

Ved sin dåb i Jordan blandt syndige mennesker bøjer Jesus hovedet under Johannes' hænder og forsvinder i vandet, idet han bliver helt nedsænket under vandet. På samme måde går det for os, når vi bliver døbt. Vi ikklædes lydighed. Men også over os åbner himlen sig, og Gud siger: *"Det er min elskede søn, i ham har jeg fundet velbehag"* (Matt 3,17). Det er på én gang en ærestitel (Guds børn) og en opgave at leve op til (Guds tjenere). Også for den kristne er det påske, når korset og opstandelsen mødes. Frem for noget er dåben påskens sakramente.

Det vækker naturligvis glæde, når et lille barn døbes. Jesus tager imod en lille bror, en lille søster, som han vil lede ad samme vej, som han selv har fulgt. Fejringen af en dåb er således væsentlig forskellig fra "fejringen af et nyt liv", fra en takkefest for frugtbarhed eller en "velkomstfest" for et lille nyt, længe ventet menneskevæsen. Ved dåben fejres fødslen af en ny kristen.

Er Eukaristien et måltid eller et offer?

Eukaristien er et sakramente af samme art, idet den leder os endnu nærmere til vor korsfæstede og opstandne Herre. Den gør hans død og hans opstandelse nærværende. Paulus siger det lige ud: *"For hver gang I spiser dette brød og drikker bægeret, forkynder I Herrens død, indtil han kommer"* (1 Kor 11,26).

I løbet af de senere år har der været stillet en hel del spørgsmål vedrørende Eukaristien, og man har ihærdigt søgt efter et begreb eller et billede, som giver mulighed for at præsentere Eukaristien på en måde, så den bliver forståelig både i katekese og i prædiken. Er Eukaristien et offer? Er den et måltid? En fest? En sammenkomst mellem venner? En mindehøjtidelighed for Jesu sidste måltid?

Eukaristien er i virkeligheden ikke let at forstå. Den er en religiøs skik, som der ikke findes en tilfredsstillende parallel til i vor moderne civilisation. I vor sekulariserede kultur har vi ikke længere et begreb, som er dækkende for et offermåltid eller for et religiøst måltid; og sådan er det endt med, at der ikke bliver talt ret meget om offer. Katekesen om offer indeholder næsten intet, som kan minde om selv den mindste indskrænkning i frihed eller om forsagelse.

Taler man om Eukaristien, beskæftiger man sig almindeligvis med dens karakter af måltid eller festlig sammenkomst, hvilket burde forekomme vor tids mennesker det mindst fremmedartede aspekt. Men man tager fejl, hvis man tror, at man i vor kultur kan finde en eller anden tilfredsstillende parallel til dette måltid eller denne fest. Eukaristien er langt fra altid som en overstrømmende festlig sammenkomst mellem inderligt forbundne gode venner. Det bånd, der forbinder de mennesker, der fejrer Eukaristien, er langt stærkere end blodets bånd eller psykologiske forbindelser. Det betyder ikke, at vi ikke bør gøre, hvad vi kan, for at vore eukaristiske fejringer bliver så hjertelige som muligt, men at forbindelsen mellem os og fejringen ikke skyldes noget, vi kan sætte i værk. Alene Kristus og hans virke i os fører os sammen. *"Ved det ene brød og den ene kalk er vi også ét legeme"*. Ikke det modsatte. Ved at præsentere Eukaristien på en overdrevent psykologisk måde, har man allerede givet anledning til en mængde frustrationer.

Ret beset ville det være velgørende, hvis man kunne slippe for dette dilemma med "måltid eller offer". Eukaristien dækker et rigtigt stort areal, rummer rigtig mange træer, rigtig mange planter og blomster og rigtig mange indgange. Uanset hvilken indgang, man vælger, bør man besigtige hele haven.

Man må i hvert fald være opmærksom på, at det i helt særlig grad karakteristiske ved Eukaristien er, at den gør Jesu offer nærværende. Skønt det foregår i form af et måltid, så drejer det sig om Jesu overgivet sig til Faderen for menneskenes frelses skyld; det drejer sig om en total selvhengivelse til Faderen og til os; altså om et offer. Kun i kristendommen finder man noget sådant. Med andre ord er det helt særegne ved Eukaristien netop, at den er en mindehøjtidelighed for korsofferet.

Hele Jesu liv på jorden er en enestående, total selvhengivelse

Jesus stiller sig ved afslutningen af sit liv ikke tilfreds med at ofre sit liv til Faderen som i en slags sidste muskeltrækning. Som om omstændighederne så at sige var blevet af en sådan art, at han ikke længere havde mulighed for at slippe udenom. Nej, hele Jesu liv på jorden er offer og selvhengivelse – eller er med andre ord mere end af noget andet præget af lydighed. Og dét allerede fra den allerførste begyndelse.

Med hensyn til Kristi inkarnation gør Brevet til Hebræerne opmærksom på, at *"derfor siger han, da han træder ind i verden: Slagtoffer og afgrødeoffer vil du ikke have, men et legeme har du beredt mig; brændoffer og syndoffer ønsker du ikke. Da siger jeg: 'Se, jeg er kommet – i bogrullen er der skrevet om mig – for at gøre din vilje, Gud'"* (Hebr 10,5-7).

I hele hans liv er overgivelsen af hans egen vilje, offeret, tilstede som en rød tråd. Alt er udtrykt i et og samme tonefald af underkastelse og lydighed. Selv før Jesus åbnede sine øjne, bæres han til templet for at loven kan opfyldes. Og efter hans død bliver hans knogler ikke knust, kun hans side bliver gennemboret, *"for at det skriftord skulle gå i opfyldelse"* (Joh 19,36). Man har indtryk af, at ikke kun Jesus selv, men også alle i hans omgivelse var lydige mod en af Faderen udformet handlingsplan.

Mellem sin fødsel og sin død, lever Jesus ene og alene ved Faderen. Han er et uafbrudt "Ja" til Faderens vilje: *"... Jesus Kristus... var ikke både ja og nej, men i ham er der kun sagt ja"* (2 Kor 1,19). *"Ja, Fader, for således var det din vilje"* (Matt 11,26). *"Jeg gør altid det, der er godt i hans øjne"* (Joh 8,29). *"Min mad er at gøre hans vilje, som har sendt mig..."* (Joh 4,34).

Denne lydighed kulminerer i lidelsen og på korset. Men i virkeligheden er korset kun som underskriften på et brev, der er påbegyndt længe forinden. *"Mens han levede på jorden, opsendte han, under høje råb og tårer, bønner og anråbelsler til ham, som kunne frelse ham fra døden, og han blev bøn hørt for sin gudsfrygt. Skønt han var søn, måtte han lære lydighed af dét, han led"* (Hebr 5,7-8).

Kernen i lydigheden er ikke den handling, man fuldfører, men den kærlighed, med hvilken man udfører den. At Jesu lydighed – døden på korset - blev så smertefuld, er en følge af omstændighederne og af menneskers onde vilje. Han ville have kunnet vise sin enestående kærlighed, sin lydighed mod Faderen, på en anden måde. Men måske var det ikke muligt for ham at vise dårskaben eller den uforståelige karakter af hans kærlighed og dermed af hans guddommelige oprindelse på anden vis end ved hjælp af den uskyldige lidelse, som han så fuldkomment tog på sig. Det er det, Esajas synes at give udtryk for, når han slår fast, at: *"det er Herrens vilje at knuse ham med sygdom... Min tjener bringer retfærdighed til de mange, og han bærer deres synder"* (Es 53, 10-11).

Er korsofferet da ikke tilstrækkeligt?

Jesus har ikke kun villet underkaste sig døden på korset; han har villet, at den skulle vare ved. Eukaristien er denne fortsatte korsdød igennem tiderne, indtil han kommer igen. *"For hver gang I spiser dette brød og drikker bægeret, forkynder I Herrens død, indtil han kommer"* (1 Kor 11,26).

Vil det sige, at Kristi død på korset for 2000 års siden ikke var fyldestgørende? Nej, det vil det ikke! Intet kan føjes til den, ligesom den hverken kan gentages eller gøres mere fuldkommen. Kristi kærlighed var fuldkommen. Men det er vores ikke. Eukaristien er denne åbne dør, gennem hvilken vi kan gå indgå i Kristi død, indtage vor plads i hjertet af hans troslydighed. Kristus har givet hele sit mål af lydighed; men det samme kan ikke siges om hans Kirke. Den er stadig i færd med at blive tildannet på pottemagerens drejeskive.

Førend det også er blevet vores mad at gøre Faderens vilje, bør vi virkelig indpodes i ham, hvis mad det i sandhed var. Eukaristien eksisterer for vor skyld, ikke for Jesu skyld.

Messen er ikke en blot en fest, om hvilken man siger: det var så dét

I alle folkeslag kender man til offer. Det er en universel praksis. Men Jesus har kastet lys over et særligt aspekt af offeret. I menneskehedens forskellige religioner ofrer man noget, som tilhører menneskene; man ofrer ikke sig selv. Jesus gør en ende på denne praksis, idet han ofrer sig selv. Brevet til Hebræerne taler ustandseligt om det: "... ikke med blod af bukke og kalve, men med sit eget blod, gik han én gang for alle ind i det Allerhelligste og vandt evig forløsning ... så må Kristus, der i kraft af en evig ånd frembar sig selv som et lydefrit offer til Gud, med sit blod langt bedre kunne rense vor samvittighed fra døde gerninger, så vi kan tjene den levende Gud" (Hebr 9,12.14).

Hvis Eukaristien består i, at vi bliver delagtige i Jesu offer, kan den ikke kun være en tom gestus. Den forpligter os. Messen er ikke kun en ceremoniel handling, en religiøs skik eller en andagtsøvelse. Deltager man i messen, engagerer man sig i at elske og at tjene. Hver gang man fejrer Eukaristien, er det også ens eget blod, der udgydes

Evangelisten Johannes giver os på en meget indforstået måde en idé herom. I sit Evangelium fortæller han ikke noget om selve den sidste nadver eller om nadverens indstiftelse. Uden tvivl har han haft kendskab hertil, idet man må spørge sig selv, om ikke en stor del af hans kapitel 6 med temaet "brød fra himlen" netop handler om Eukaristien. Man kan dårligt forestille sig, at han på den baggrund betragtede Eukaristien som noget, der ikke havde noget særlig betydning, og som knap nok var værd at omtale. Det er vanskeligt at forstå hos en evangelist, der som Johannes er så "sakramental". På det sted, hvor man kunne forvente, at han ville berette om den sidste nadver – kapitel 13 – der taler han om en anden episode, nemlig om fodvaskningen. Som ville han sige os, at den, som har forstået fodvaskningen, har også forstået Eukaristien. For Eukaristien er udtryk for Jesu kærlighed til Faderen og til os (brødet, der brydes for os, og blodet, der udgydes for os) med den opgave til os om fortsat at gøre det: "*Gør dette til ihukommelse af mig!*" (Luk 22,19). Fodvaskningen har samme betydning, og den afsluttes i øvrigt med samme formaning: "*Når nu jeg, jeres Herre og Mester, har vasket jeres fødder, så skylder I også at vaske hinandens fødder. Jeg har givet jer et forbillede, for at I skal gøre, ligesom jeg har gjort mod jer*" (Joh 13,14).

Messen er altså ikke en ubetydelig ceremoni, idet den forpligter os til på åndelig vis at ofre hele vort liv. "*Så formaner jeg jer, brødre, ved Guds barmhjertighed, til at bringe jeres legemer som et levende og helligt offer, der er Gud til behag - det skal være jeres åndelige gudstjeneste*" (Rom 12,1). Ingen steder er det fastslået så klart, at gudsdyrkelsen ikke er blot en ceremoniel handling, men at den er liv. Paulus bruger i øvrigt aldrig vendinger som "gudsdyrkelse" eller "liturgi" om en ceremoni, der finder sted på et helligt sted. Hos ham drejer det sig altid om noget, der foregår midt i det levede liv.

Måske kan vi så nu bare lade liturgien ligge? Hvis det, der er vigtigt, foregår ude blandt mennesker, kan vi så ikke bare lade messen ligge? Man hører ofte nogen sige: "Man kan sagtens være kristen uden at man går til messe om søndagen, blot man lever som et kristent menneske". Hvis man ikke deltager i messen om søndagen, er man måske nok delvis kristen; men en god kristen; nej, det er man ikke! Og hvorfor så ikke det?

For det første så adlyder man ikke Kristus, som har sagt: "*Tag og spis... Tag og drik...*", hvis man forholder sig sådan. Vi er med andre ord forpligtet til at gå til messe. Men det er ikke det hele, for Jesus siger også: "*Sandelig, sandelig siger jeg jer: Hvis ikke I spiser Menneskesønnens kød og drikker hans blod, har I ikke liv i jer*" (Joh 6,53).

Ofte drager vi alt for let den slutning, at vi ikke har brug for sakramenterne, eller at vi kan benytte os af dem, som det passer os; at de kan overlades til begynderne, dem der er interesseret i dem, eller dem som – eftersom de stadig kun har deres barnetro – er nødt til at finde sig i belærende former for undervisning og andre audiovisuelle undervisningsmidler. Den, der har en voksen tro, kan selv tage vare på sin kontakt med Gud og kan gøre det efter sit eget hoved og ikke midt blandt andre menne-

sker. Hvorfor gå til messe? Er det ikke langt at foretrække at læse Biblen selv og bede en smule derhjemme eller at følge messen i TV og kommunikere i ånden? Det er ved troen, vi frelses, ikke ved gerningerne, tilføjer man let.

Holder et sådant ræsonnement? Uafhængigt af Jesu udtrykkelige formaning er vort forhold til Gud så ikke præget af, at vi alle er som nyfødte børn, der har behov for "mælk" og undertiden for "fast føde" (jf. 1 Kor 3,2)? Og selv om vi allerede var blevet voksne, ville Jesu ord stadig gælde: "*skilt fra mig kan I slet intet gøre*" (Joh 15,5). Sakramenterne gør krav på barnets ydmyghed og tillid. Det er som med døren til Fødselskirken i Betlehem: man må bøje hovedet for at komme ind. Gud bruger aldrig de store fagter, når han helbreder. De fremprovokerer modstand, fordi de i dem selv ikke har nogen som helst betydning: "Er dét det hele?"

Netop sådan reflekterede Na'aman, da han af profeten Elisa fik ordre til at vaske sig syv gange i Jordan for at blive helbredt for sin spedalskhed. Han sagde: "*Er Damaskus' floder ... ikke bedre end alle vandløb i Israel? Kunne jeg ikke bade i dem og blive ren?*" ... Men hans tjenere kom hen til ham og sagde: "*Fader, hvis profeten havde sagt noget svært til dig, ville du så ikke have gjort det? Så meget mere nu, da han blot har sagt: Bad dig, og bliv ren!*" (2 Kong 5,12-13).

Er det anderledes i dag? "Trods alt er syndsbeholdelsen ikke så vanskelig at bruge, hvis man vil opnå tilgivelse," siges det. Eller: "Er det ikke temmelig barnligt at gå til messe og sige til sig selv: det var så det?" Og hvis Gud nu havde besluttet at være overbærende og skænke os sakramenterne som den uanseelige Jordan at vaske os i?

Sakramenterne er de helbredende virkemidler, som den opstandne og levende Herre benytter sig af. Han gør ikke andet i dag, end han gjorde, da han sagde til den kongelige embedsmand fra Kaper-naum, hvis søn lå for døden: "Gå hjem, din søn lever". Embedsmanden sagde ikke: "Skal jeg virkelig ikke gøre andet?" Han gik og han så, at hans søn var blevet helbredt (Sml. Joh 4,46).

Hvis Eukaristien er en så seriøs sag ...

Eukaristien er Jesu korsfæstelse og opstandelse midt iblandt os. Der er med andre ord tale om en særdeles seriøs sag. Det behøver imidlertid ikke nødvendigvis at betyde, at det også er trist. Men denne konstatering medfører visse konsekvenser.

Jesus bliver nærværende midt under en liturgisk højtidelighed, midt i en forsamling af troende, hvor der lyttes, prædikes, tales og synges, og hvor der er plads til musik og farver. Alt foregår i en festlig atmosfære. Dette forudsætter – klart nok – et ikke ubetydeligt forberedende arbejde med øvelser og prøver, udsmykning og klædedragter. Ingen tvivl om det. Men den, som vil festen, må også være parat til at tage besværlighederne med.

Drejer det sig så kun om at organisere en fest?

Nej, det drejer sig ikke kun om, at holde en smule fest. Jesus selv – snarere end os alene – er den, der organiserer festen og står for dens afvikling; det overstiger vor formåen. Alt, vi skal gøre, er at møde frem. Helt konkret vil det sige, at Eukaristien ikke er nogen happening; den er hverken et teaterstykke, en tilkendegivelse, en hvilken som helst forestilling eller en belærende eller pædagogisk undervisningslektion. I alt dette ville vi være i centrum, vi ville være de agerende, vi ville opstille spillereglerne, vi ville vælge det stykke, der skulle spilles, det ville være op til os at gøre os umage. Og præcist dét er Eukaristien ikke; vi tager del i en begivenhed, som på enhver måde overstiger vor formåen. Det er ikke os, der agerer: bygningen ligger der allerede, og det udvalgte stykke er skrevet. Det er rigtigt, at i visse fejring af Eukaristien tillægges det, som foregår foran scenen – sang, dans, kreative indslag eller personlige tilkendegivelser - en sådan vægt, at man vanskeligt kan se ud over

det og få øje på Jesus. Som de folk, der bar den lamme, må også vi "fjerne taget" for at komme ham nær. "Hvilken skøn messe!" kan vi sige. Ja, men hvor blev Jesus af? Og kan man så kalde det en messe?

De eukaristiske fejringer bør ikke være selvhøjtidelige. Det handler ikke om os, men om Guds Kirke og dens sag. Det er også årsagen til, at de ikke kan afvikles med blot en smule "hellighed". Med andre ord må de forhold, hvorunder de eukaristiske fejringer afvikles, adskille sig fra forholdene i vort daglige liv. Man bruger et andet sprog end det almindelige hverdagssprog, man synger nogle andre sange, man spiller en anden slags musik, man klæder sig anderledes, og brødet er anderledes. Man vælger at bruge stearinlys og røgelse, man bruger rent hørlinned. Man hilser med et fredskys i stedet for, at man simpelthen siger "goddag". Betyder så alt det, at man er fremmed i verden? Ja. Men ikke i den forstand, at man forkaster verden. Tværtimod, så bliver den ophøjet, ført til fuldendelse, ja den bliver frelst.

Med et sønderknust hjerte

En anden konsekvens er, at de eukaristiske fejringer er præget af en hjertevarm værdighed, en jublende glæde uden overdivelse, en tilbageholdt glæde og en følelsesladet, men behersket stemning; og de troende af en ophøjet ro. Men lad os alligevel ikke glemme, at Jesu sidste nadver blev formørket af en sky, der ikke var forårsaget af tristheden ved den forestående lidelse – det har man lagt bag sig - men snarere af forræderiets skygge. Jesus har ikke kunnet give sit liv selv ved en spontan indskydelse og uden en smertelig eftersmag; han blev forrådt af sine venner. Og forræderi var ikke noget, der kun foregik engang, det ulmer altid i hjertet hos dem, som sidder med til bords. I sit kapitel 13 lægger Johannes vægt på den kendsgerning, at den sidste nadver foregik i skyggen af Judas' forræderi. "*Og mens de holdt måltid – Djævelen havde allerede sat sig for, at Judas, Simon Iskariots søn, skulle forråde ham ... Det var nat*" (Joh 13,2.30). Forræderiet tilfører hver eneste eukaristisk fejring en karakter af dyb alvor. Siddende omkring bordet er vi ikke uskyldige riddere af den hellige gral, men disciple, fulde af anger.

Ikke en hvilken som helst højtidelighed

Dét, at Jesus er til stede med hele påskens mysterium – med sin død og sin opstandelse, sin totale overgiveness til Faderen – dét gør Eukaristien til en enestående begivenhed. Og derved skiller Eukaristien sig ud fra og overgår alle andre liturgiske fejringer.

Det er meget vigtigt at være opmærksom på dette i en tid, hvor det bliver mere og mere mærkbart, at manglen på præster gør det nødvendigt at organisere søndagsgudstjenester uden Eukaristi. I tilfælde af fravær af en præst afholder man en ordets gudstjeneste med kommunionssuddeling. Men en sådan midlertidig løsning må virkelig begrædes.

Det bør ikke føre til den opfattelse, at denne form for gudstjeneste er lige så god eller bedre end søndagsmessen, fordi der måske er mere tid til at lytte til Biblens ord, fordi gudstjenesten afvikles mere smidigt, eller fordi lægfolket er mere involveret. Alt det kan være sandt nok; og subjektivt set kan man endog deltage i en sådan gudstjeneste med mere andagt end ved en messe, "få mere ud af det". Tilbage bliver imidlertid, at her er hverken den sidste nadver, korsofferet eller opstandelsen blevet gjort nærværende. Objektivt set er der altså en ganske betydelig mangel ved en sådan gudstjeneste. Og den kendsgerning, at det er muligt at modtage kommunionen, råder ikke bod herpå.

Disse ikke-eukaristiske ordets gudstjenester er i virkeligheden orienteret imod noget andet, de er snarere egnede til at vække længslen efter den virkelige kommunion og til at lede én til at gå til kommunion. Det er i øvrigt derfor, at præstens plads i disse gudstjenester lades ubesat, at hans stol står tom. Man venter på noget mere.

Gud fordømmer visselig ikke kristne, som ikke kan afholde messe i deres sogn, forudsat, at det ikke på nogen måde er deres skyld, for Gud er mægtigere end hans egne sakramenter. Det ville være noget andet, dersom nogen sagde: "Jeg har ikke brug for Eukaristien, jeg klarer mig nemt uden og en ordets gudstjeneste passer mig i øvrigt fint". En sådan mentalitet ville i øvrigt fjerne enhver virkning af en ordets gudstjeneste.

Ægteskabet, præstegerningen og den jomfruelige stand er viet selvhengivelsen

Dåb og Eukaristi gør os til selvfornægtende væsener; de omdanner hele vort liv til et "åndeligt offer". Den samme kan siges om de sakramenter, som udgør indgangen til bestemte livsformer som ægteskab og præstestand. Ved siden heraf taler man også om livet som afholdende for Himmerigets skyld. Alle tre er udtryk for ordet om "at miste sit liv for at vinde det".

Ægteskabet. Det er bemærkelsesværdigt, at den eneste passage i Det nye Testamente, der udtrykkeligt taler om ægteskabet, samtidigt er et budskab, i hvilket Jesu totale hengivelse af sig selv i hans død indtager den centrale plads. Denne totale hengiven sig er forbilledet for ægtefællernes indbyrdes hengiven sig til hinanden. *"Mænd, elsk jeres hustruer, ligesom Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den for at hellige den ved at rense den i badet med vand ved ordet, for at føre kirken frem for sig i herlighed, uden mindste plet eller rynke, hellig og lydefri. Sådan bør også mændene elske deres hustruer som deres eget legeme"* (Ef 5,25-28).

Det fremgår klart af hele sammenhængen, at den ægteskabelige forbindelse, hengivelsen af sig selv, er gensidig, idet ægtemand og hustru skal leve af den samme kærlighed, og den kærlighed består i, at man taber sig selv i den anden. Der er ingen rangordning i det ægteskabelige forhold, når det drejer sig om den totale hengiven sig i kærlighed.

Kernen i det ægteskabelige forhold er denne gensidige hengiven sig, denne offervillighed; det er at være underkastet hinanden "i medgang og i modgang".

Præsten er viet til den samme kærlighed, men med præstelig farvelægning. Som den gode hyrde må han give sit liv for fårene, følge Kristus i hans kærlighed indtil og gennem døden. Pauli talrige udtalelser om apostlenes lidelser, om de prøvelser, som apostlene må gennemgå, afspejler hele præstens liv. *"Mig forekommer det nemlig, at Gud har gjort os apostle til de ringeste, næsten til dødsdømte; vi er blevet et skuespil for verden, for både engle og mennesker. Vi er dårer på grund af Kristus, men I er kloge i Kristus; vi er svage, men I er stærke; I er ansete, men vi er foragtede ...vi er blevet som affald i verden, et udskud i alles øjne indtil nu"* (1 Kor 4,9-10.13b).

Præsten er i øvrigt viet til at gøre den menighed, der er betroet til hans pastorale omsorg, til et "levende offer" til Gud. Han gør den til en levende Eukaristi; som Paulus skriver: (Gud har gjort mig til) *"Kristi Jesu tjener blandt folkeslagene, præst for Guds evangelium, så at folkeslagene kan blive et kærkomment offer, helliget ved Helligånden"* (Rom 15,16).

Også ugifte kristne kan leve i den samme åndelige afholdenhed. De har taget Jesu invitation alvorligt om at "forlade far og mor, ægtefælle, hus og ejendom" for at følge ham. Det drejer sig ikke alene om dem, der har bekræftet deres valg af måde at leve livet på ved et engagement i ordenslivet og ved løfteafgivelse, men også om mange andre, som ikke vælger at gifte sig af kærlighed og af hengivenhed for deres nære, forældre, familiemedlemmer, syge eller børn; i det mindste hvis de fuldt bevidste accepterer denne livsform for at følge Kristus.

Den uforklarlige lidelse

Lidelsen er en kendsgerning. Den burde ikke eksistere, den er uforståelig. Hvordan kan Gud tillade, at den eksisterer? Vi bør bekæmpe den, ja. Men den er der.

Efterhånden som medicinen gør fremskridt, bliver vi mere og mere i stand til at afbøde lidelsen. Men hele tiden opstår der nye sygdomme. Og som tiden går, opdager vi endnu mere dystre områder med psykologiske, moralske og åndelige lidelser

Lidelsen er en uforståelig kendsgerning, som strider mod vor fornuft. Den kan ikke forklares. Og den er den største anstødssten for troen på en god Gud; det har den været det i århundreder – tænk blot på, hvad der berettes både i og uden for Biblen.

Det er ikke fra vor intelligens, vi kan vente svaret på lidelsens problem. Det eneste svar – men et svar, som ligger hinsides vor fornuft – er måske at løfte øjnene mod ham, som på korset af egen fri vilje har taget vor lidelse på sig. Den vej, han vælger at gå, strider imod enhver form for fornuft. Hans kors forklarer i sig selv ingenting, men det kan hjælpe hjertet til en forståelse. Det eneste svar, vi har på spørgsmålet om, hvorfor mennesker skal lide, består i at løfte blikket mod krucifikset. Dette svar stiller ikke fornuften tilfreds, og er heller ikke overbevisende for en rent filosofisk tilgang til livet. Man kan tilmed heller ikke bare give det videre til andre mennesker; man kan kun erfare det, når man står i situationen.

Kun blikket rettet mod korset kan helbrede os for den ondskab, vi udsættes for, når vi konfronteres med lidelsens mysterium. Biblen beretter, at Hebræerne – da de på deres vej gennem ørkenen bliver angrebet af giftige slanger – blev helbredt hvis de så op på kobberslangen, som Moses på Jahves bud havde lavet og sat på en stang: *"Hvis nogen blev bidt af en slange og rettede sit blik mod kobberslangen, beholdt han livet"* (4 Mos 21,9). Ifølge Johannes forekommer denne slange Jesus på slående vis at foregribe hans egen "ophøjelse" på korset (Joh 3,14).

I forbindelse med det at rette sit blik mod Jesu kors, har Katerina af Siena skrevet nogle vidunderlige linjer: *"Mesteren er steget op på korsets tribune og har derfra bekendtgjort sin lære, som han har skrevet på sit eget legeme. Han har gjort sig selv til en bog med bogstaver så tydelige, at ethvert menneske fuldt ud er i stand til at læse dem, selvom deres intelligens ikke er skarp og deres syn måtte være svagt. Blot må vi læse med sjælen, og måtte vi så – for bedre at være i stand til at læse – på vore følelsers fødder hæve os til den korsfæstede Jesu kærlighed; ellers vil vi ikke være i stand til at læse rigtigt ..."* (Brev CCLV). *"Gud har givet os den skrevne bog, Ordet, Guds Søn; han er blevet skrevet på korsets træ, ikke med blæk, men med blod; og initialerne er Kristi meget liflige og meget hellige sårmerker. Og hvilket uvidende menneske, hvilken primitiv ånd vil ikke være i stand til at læse denne bog? Ingen, bortset fra dem, som kun elsker sig selv, og som mangler den gode vilje; det gælder dog ikke for dem, der ikke har fået den fornødne oplysning"* (Brev CCCVII). *"Skjul dig dér, luk dig inde dér ... i den korsfæstede Jesu side ... Dér vil du erfare dit hjertes hemmelighed"* (Brev CCCXXII).

Løsningen på lidelsens problem ligger skjult dér, i den korsfæstedes gennemborede side. Denne side er som et vindue, der er tildannet, for at man skal kunne se igennem det. Gennem dette vindue betragter Jesus menneskene og ser deres elendighed, deres svaghed, deres sorg. Og hans hjerte er tæt på at briste af "medynk for skarerne" og af barmhjertighed. Hvis vi hæver os op på korset på højde med hans side, vil vi på vor side kunne se Jesu hjerte gennem dette vindue. Og vi vil forstå, at der kun er ét eneste svar på menneskets lidelse: Gud havde brug for et eller andet sted, hvor han kan demonstrere den guddommelige kærligheds dårskab for mennesket.

Mange mennesker er i dag meget fjernt fra troen eller har helt afvist den; de er skuffede over Kirken og dens svagheder; nogle har lidt på grund af den; eller også er de begyndt at tvivle på Gud på grund af prøvelser og lidelser og er endt med at gøre oprør mod ham og fornægte ham. Er man kommet så langt, kan kun blikket på korset bringe helbredelse. Gode ord, teologi eller prædikener tjener ikke længere noget formål.

Den syges særlige nådegave i Kirken

Kirken har et sakramente for den menneskelige lidelse, de syges salvelse. Ingen steder peges der så klart på overgangen fra langfredagen til påskesøndag.

De syges salvelse placerer den syge i Kirken som et lidende lem på Kristi legeme og vier så at sige vedkommende en helt særlig opgave. Gennem dette sakramente er den syge i første omgang mere intimt inkorporeret i, forenet med den lidende Kristus, han indgår i Kristus. Han lever nu i Kristus på en anden måde end tidligere. *"Jeg er korsfæstet med Kristus. Jeg lever ikke mere selv, men Kristus lever i mig"* (Gal 2,19).

Men sakramentet giver også den syge del i Kristi kraft, og han fritages for også at miste modet: *"I alt er vi trængt, men ikke stængt inde. Vi er tvivlrådige, men ikke fortvivlede. Vi forfølges, men lades ikke i stikken. Vi slås til jorden, men går ikke til grunde. Altid bærer vi den død, Jesus led, med i legemet, for at også Jesu liv kan komme til syne i vort legeme"* (2 Kor 4,8-10).

Den, som ved sin sygdom har erfaret foreningen med den lidende Jesus, føler ofte, at han lever med et ejendommeligt paradoks. Godt nok føler han sig magtesløs, unyttig i verdens øjne, ubetydelig og en byrde for andre. Men samtidig er han bevidst om sin betydning, sin rigdom, sin karisme. Som Paulus råbte, og som også den syge ofte siger det: *"Tag denne lidelse fra mig, fjern denne torn i kødet"*, og for begge er svaret det samme: *"Tre gange bad jeg Herren om, at den måtte blive taget fra mig, men han svarede: 'Min nåde er dig nok, for min magt udøves i magtesløshed'. Jeg vil altså helst være stolt af min magtesløshed, for at Kristi magt kan være over mig"* (2 Kor 12,8-9).

Midt i deres lidelse og fortvivlelse føler mange syge også, i hvilken grad blikket mod den korsfæstede Jesus gør dem mere åbne for Helligånden og mere opmærksomme overfor deres næste og ligeledes mere taknemmelige for hvert besøg. Der skabes en ny sprudlende åndelig energi, som skyldes en ny udgyldelse af Helligånden. Det er den syges særlige nådegave i Kirken. Paulus skriver: *"... Vi er også stolte af vore trængsler, fordi vi ved, at trængslen skaber udholdenhed, udholdenheden fasthed, og fasthed håb. Og det håb gør ikke til skamme, for Guds kærlighed er udgydt i vore hjerter ved Helligånden, som er givet os."* (Rom 5,3-5).

Den hemmelige frugtbarhed

De mest overraskende ord, med hvilke Kristus vil belære os om lidelsen, findes hos Paulus i en af hans mest gådefulde sætninger. Ingen anden teolog ville have mod til at skrive noget tilsvarende. *"Nu glæder jeg mig over det, jeg må lide for jer; og hvad der mangler af Kristi trængsler, udfylder jeg med min egen krop for hans legeme, som er Kirken"* (Kol 1,24).

Den, som forenet med den lidende Herre lider sammen med ham, modtager således ikke alene hans kraft, men udfylder det, som endnu mangler i Herrens lidelse. Lidelsen i forening med Kristus indbefatter altså en skabende kraft, idet den er medforløsende.

"Betyder dette, at den af Kristus opnåede forløsning ikke er fuldkommen? Nej. Det betyder kun, at forløsningen, der blev fuldbyrdet ved en fyldestgørende kærlighed, altid forbliver tilgængelig for al kærlighed, der kommer til udtryk gennem menneskelig lidelse. I denne dimension, kærlighedens dimension, fuldbyrdes forløsningen – som allerede er fuldkomment fuldbyrdet – på en måde vedblivende. Kristus fuldbyrdede en fuldkommen og altomfattende forløsning, men samtidigt bragte han den ikke til ophør. I den forløsende lidelse, ved hvilken verdens forløsning blev fuldbyrdet, åbnede Kristus sig fra begyndelsen for enhver menneskelig lidelse, hvilket han til stadighed gør. Ja, det

synes at være en del af selve essensen af Kristi forløsende lidelse, at denne lidelse nødvendigvis fortsat må fuldbyrdes." (Johannes Paul II's apostoliske skrivelse *Salvifici doloris*, 24).³

Den samme idé om frugtbarhed kommer til udtryk i rundskrivelsen om missionen: "*Blandt de forskellige former for deltagelse (i Missionen) indtages førstepladsen af det åndelige virke: bøn, offer, vidnesbyrd om kristent liv ... Til bønnen må nødvendigvis føjes offeret. Den frelsebringende betydning af enhver lidelse, som er accepteret og ofret til Gud med kærlighed, er afledt af Kristi offer, han som indbyder lemmerne på sit mystiske legeme til at tilslutte sig hans egne lidelser og til at udfylde dem med deres egen krop (Jf. Kol 1,24). Missionærernes ofre bør deles og støttes af de troendes ofre*" (Redemptoris Missio, 78).⁴

Brødre og søstre jeg ønsker jer af hele mit hjerte en hellig og glædelig påskefest. Men spring ikke langfredagen over. Jeg ønsker jer mange lykkelige søndage. Men glem nu ikke fredagen.

Klik her for at udskrive artiklen (printerens skal være tændt)

Klik her for at sende artiklen til en ven eller bekendt (Outlook skal være startet)

Klik her for at komme til forsiden af catholica.dk

³ **Klik her** for at se denne tekst (engelsk)

⁴ **Klik her** for at læse teksten (engelsk)